24.03.2025
VN/26777/2022
STM104:00/2022

LAUSUNTO

Valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta ETENE

KAA 2/2024 vp Kannabis lailliseksi, säännellyksi ja verolle

ETENE kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto kannabiksen laillistamista koskevasta kansalaisaloitteesta ja lausuu seuraavaa.

- Kannabis on yleisin huumausaine Suomessa. Vuonna 2022 kannabista oli kokeillut tai käyttänyt 29 % aikuisväestöstä, kun vuonna 1992 vastaava luku oli 6 %[1].
- Kannabistuotteiden valikoima on laajentunut Euroopassa. Markkinoille on tullut vahvoja uutteita ja syötäviä tuotteita, jotka on yhdistetty myrkytyksiin ja päivystyskäynteihin. Osa tuotteista voi sisältää myös voimakkaita synteettisiä kannabinoideja[2].
- Vuonna 2022 yli kolmannes erikoistuneeseen huumehoitoon hakeutumisista Euroopassa liittyi kannabikseen[2].
- Laillistamisen tai dekriminalisoinnin vaikutuksista on eniten tietoa Kanadasta ja Yhdysvalloista. Yhdysvalloissa nuorten kannabiksen käyttö on jonkin verran yleisempää käytön laillistaneissa osavaltioissa kuin Yhdysvalloissa keskimäärin[3]. Kanadassa laillistamisen tavoite alaikäisten käytön vähentämisestä ei ole toteutunut[4]. Molemmissa maissa kannabikseen liittyvät myrkytykset ovat hieman kasvaneet[5].

Kannabiksen käyttöön liittyviä terveyshaittoja, joista on vahvaa tutkimusnäyttöä[6]:

1. **Riippuvuusriski**: Kannabis voi aiheuttaa riippuvuutta, erityisesti nuorilla, joiden aivot ovat kehittymässä, altistaen heidät psyykkisille ongelmille.
2. **Mielenterveysongelmat**: Kannabiksen säännöllinen käyttö on yhteydessä psyykkisiin häiriöihin, kuten ahdistuneisuuteen, masennukseen ja psykoosiin.
3. **Vaikutukset aivojen kehittymiseen**: Säännöllinen kannabiksen käyttö voi vaikuttaa negatiivisesti aivojen kehitykseen ja kognitiivisiin toimintoihin, kuten muistamiseen, oppimiseen ja päätöksentekoon.
4. **Keuhkoterveys**: Kannabis on yhteydessä lisääntyneeseen keuhkosyövän ja keuhkoputkentulehduksen riskiin.

[1] Suomalaisten huumeiden käyttö ja huumeasenteet 2022 - THL
[2] Kannabis – nykytilanne Euroopassa (Euroopan huumeraportti 2024) | www.euda.europa.eu)
[3] Systematic Review and Meta-Analysis: Medical and Recreational Cannabis Legalization and Cannabis Use Among Youth in the United States - Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry
[4] Cannabis laws and regulations - Canada.ca
[5] The impact of cannabis legalization and decriminalization on acute poisoning: A systematic review - PMC
[6] Kannabiksen käytön terveyshaitoista on tärkeää olla ajan tasalla - Lääkärilehti

- Päihteiden käytön vuoksi apua tarvitsevien on vaikea saada päihdepalveluja. Etenkin varhaisen vaiheen palveluiden puute on eettisesti kestämätöntä. Palveluiden saamisen vaikeudet eivät rajoitu vain laittomiin päihteisiin, vaan koskettavat myös esimerkiksi alkoholia. Kannabiksen käytön laillistaminen voisi johtaa lisääntyneeseen palvelutarpeeseen sekä terveydenhuollossa että sosiaalihuollossa.
- Päihteitä käyttävien ihmisten vaikeus saada apua ja hoitoa päihdeongelmiin (ja myös muihin sairauksiin) voi osin johtua kielteisestä leimasta. On tärkeää vaikuttaa yhteiskunnassa ja sosiaali- ja terveysalalla vallitseviin asenteisiin, jotta päihteiden käytön vuoksi apua tarvitsevat saavat apua ja heitä kohdellaan yhdenvertaisesti.
- On eettisesti ja yhteiskunnallisesti kestämätöntä, että lasten ja nuorten on huomattavan helppo päästä käsiksi laillisiin ja laittomiin päihteisiin, kun taas avun saaminen päihdehaittoihin on vaikeaa. Yhteiskunnan vastuulla on suojella nuoria ja estää heidän altistumisensa haitallisille aineille, jotka voivat vaikuttaa heidän kehitykseensä ja tulevaisuuteensa.

Yhteiskunnallinen ja sosiaalieettinen kysymys on, mitkä olisivat ne perusteet, jotka tekisivät hyväksyttäväksi laillistaa terveydelle ja mahdollisesti laajemmin yhteiskunnalle haitallisia tuotteita. ETENE ei kannata kannabiksen laillistamista, mutta huomauttaa:

- Kannabiksen käyttö on lisääntynyt Suomessa huomattavasti viimeisen 30 vuoden aikana. Sinä aikana toteutettu huumausainepolitiikka ja -toimet eivät pystyneet estämään käytön lisääntymistä. Kannabiksen käyttö aiheuttaa täten haittoja laillistamisesta riippumatta.
- On arvioitava, minkälaisella päihdepolitiikalla ja -toimilla voitaisiin tehokkaimmin vähentää päihteistä aiheutuvia kokonaishaittoja yksilön ja yhteiskunnan kannalta. Kokonaisarvioinnissa on otettava huomioon myös kriminalisoinnista aiheutuvat haitat.
- On selvitettävä, miten päihteiden käytöstä syntyvät haitat saataisiin mahdollisimman pieniksi siten, etteivät haitat kasaantuisi heikommassa asemassa oleville ihmisille.
- Globaalisti toimivat markkinat – lailliset ja laittomat – tuovat haasteita vain yhtä valtiota koskevalle sääntelylle. Laittomat huumausaineet liikkuvat nopeasti rajojen yli, ja verkkokauppa sekä salattu viestintä tekevät niiden kaupankäynnistä vaikeasti valvottavaa. Tämä korostaa kansainvälisen yhteistyön merkitystä.